

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra DE FREMMEDE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 141. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353511781536.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

Herr Gaillard aabnede vor seeneste Forsamlings 142

Dag, ved i en meget ziirlig Tale, at takke Præsidenten for hans sidste saa menneskekjærlige Forordning - den, at vi herefter allene skulde være berettigede til at søge Grunden af vor Næstes onde - og ikke af hans gode Handlinger - Han udbad sig derpaa i meget udsøgte Udtryk, Tilladelse, ydmygst at foreslaae en nye Forordning, betreffende Ordenen, i hvilken det allene skulde være tilladt, at anstille Undersøgelser, efter Grunden til omtalte onde Handlinger - Hans uforgribelige Meening var, at man aldrig burde søge det onde i Mennisket selv, som man kunde finde i Ting, der var uden for ham; aldrig det i hans Sjæle-Kræfter, som man kan finde i Mechanismen af hans Legeme, og aldrig det i hans Hjerter, som maaskee stikker i hans Hjerne - || En ond Villie, en naturlig en hærdet Tilbøyelighed til at gjøre ont, var i hans Tanker det, som man allersidst og ikke uden den yderste Nødvendighed burde, ansee for Grunden til en slet Handling, og naar man vilde finde dens Kilde, burde man begynde sine Undersøgelser udenfra - fra Menniskets forskjællige Forbindelser og Situationer, fra de Nødvendigheder som paalegges ham, eller de Fristelser som han føres i, af Omstændigheder, af Hændelser o. s. v. - fandt man den ikke der, eller ikke tilstrækkelig der, burde man undersøge hans Legemes Beskaffenhed, hans Blod, Hans Mave, hans Lunge, hans Galde - Naar disse ikke befandtes skyldige, burde man undersøge hans Hukommelse, hans Begreb, hans Indsigter, hans DømmeKraft - Naar denne heller ikke ved sin Svaghed havde foranlediget det onde; da først kunde man have Tilladelse at mistænke Hjertet, dog maatte man endnu nøye skjælne onde Luuner, Nykker og Vaner, fra det kolde og overlagte Forsæt at gjøre ont, som nødvendig, og som allene sætter et slet Gemyt forud - Saaledes, blev han ved, naar en enddog har myrdt sin beste Ven, bør man, som jeg troer, ikke strax 143 fare til med den Dom, at han har gjort det af Ondskab, og at han maae have et meget slet Hjerter; ikke i det mindste, førend man fik omtrænt følgende Spørgsmaal besvarte - Skeede det af Vanvare? - af Nødværge? - Er han hypochondrisk? - Var han fuld? - Er han hidsig, og blev han meget opirred? - Skeede det maaskee af Vanvittighed, af Overtroe, af en misforstaaed Iver for Religionen? o. s. v. Har han Kuller? - visse Luuner, hvori ingen tør komme ham for nær? - Er han saa kilden paa sin Ære, som en Fransk Adelsmand, og fik han et Ørefigen? - Har han været i Krig, og er vant at slaee lige til uden Eftertanke? - o. s. f. Herr Panthakak maatte selv smiile af denne FremGangs-Maade; og han ønskede sin Modstandere til Lykke med, at have viist Morderne en sikker Vey til at frelse deres Ære, og til at agtes for meget gode Gemytter - Man kan gjøre et Skarn Uret, sagde Præsidenten, som ikke vel kan unde Fiskalen en Slags Fordeel - Gjerningen er og bliver altid ond; men derfor kan den der begaaer den gjerne være meget bedre Gemyt, end den, der straffer ham derfor - Overallt gjør en Svale ingen Sommer, og uden at røre ved alt hvad Herr Gaillard har sagt, kan jeg nok sige, at en eneste ond Tanke, hvoraf man har ladet sig overiile, og som man har udført, ikke strax beviiser, at man er et slet Menniske -